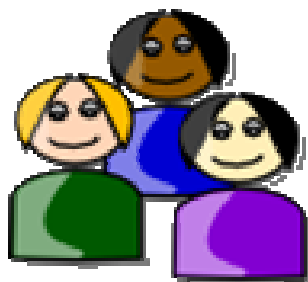

KOMUNIKACE S DÍTĚTEM O BIOLOGICKÉ RODINĚ**&****KONTAKT DÍTĚTE S BIOLOGICKOU RODINOU****Mgr. Veronika Uhlířová**

Všechna práva vyhrazena! Šíření příručky bez souhlasu autora je zakázáno.

1. Komunikace s dítětem o biologické rodině

1.1. Jak si povídat o biologických rodičích?

- **Nelžete.**
- **Informace vybírejte a dávkujte podle věku a stavu dítěte.**
- **Rodiče nehodnoťte.** *Pokud Vám to činí obtíže, zkuste popisný způsob. Můžete hodnotit činy rodiče, ne však jeho samotného.*
- **Nahlas pojmenovávejte pocity dítěte a pocity své.** *Např. „Mám obavy, co se ti honí v hlavě, když vůbec o mámě nemluvíš.“*
- **S dítětem fantazírujte při nedostatku informací o rodičích.** *Dětská přání ohledně mámy a táty se dají splnit ve fantazii. Můžete s dítětem vymýšlet i představy, co asi rodiče dělají dnes. Ke konci takového fantazírování dítěti zopakujte, že vše byly fantazie a skutečnost opravdu neznáme. Je nutné, aby dítě fantazie od reality odlišovalo.*
- **Neslibujte.** *Pozor na tvrzení „Neboj, mamka určitě napíše.“*
- **Nebojte se říkat „nevím“.**
- **Sdílejte s dítětem pocity, vzpomínky, představy, názory.** *Nekonfrontujte se s nimi, pouze sdílejte.*

Vaše poznámky

1.2. Jak sdělovat nepříjemné věci o rodiči – technika přeznačkování

Technika nabízí jiný pohled na obtížnou situaci/chování. Využívá jiného pojmenování, cílí na zdánlivě skrytá ale přijatelná vysvětlení, a tím dává příležitost ke změně postoje. Tuto techniku je vhodné používat, když se nás dítě ptá, proč nežije se svým rodičem, co se tehdy stalo. Očerňování rodiče a sdělování tvrdé/nebezpečné reality dítěti nepomůže.

Jak na to?

- Definujte si nahlas původní interpretaci vašeho hodnocení chování rodiče v minulosti.
- Nalezněte alternativní interpretaci téhož chování rodiče a pokuste se ji říci nahlas přijatelnými či pozitivními slovy.
- Hledejte skryté významy původního, které mohou doložit, že rodič udělal něco dobře (nebo alespoň přijatelně).

(Vodáčková, 2002)

Příklad:

Původní a jediná informace o biologické rodině/důvodu odebrání dítěte:

Rodiče se v nízkém věku dítěte rozvedli, otec půl roku po rozvodu zemřel. Matka po nějaké době dítě dala do internátní školky, chvíli ho tam navštěvovala, ale pak už se nikdy neobjevila a chlapec byl předán do DD.

Alternativní interpretace:

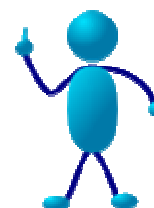
„Máma byla sama a nedokázala se postarat, neměla sílu.“

„Možná se trápila tím, že její manžel zemřel a nedostala se z toho.“

„Máma se ze začátku snažila a myslela si, že školka pomůže a ona se dá dohromady, bohužel se tak nestalo.“

„Myslela si, že tě nechává v dobrých rukou.“

Snažte se, aby vaše nové přeznačkování interpretace byly důvěryhodné, nemažte dítěti med okolo pusy. S tvrdou realitou se stejně samo srovnává ve své mysli a v období puberty a dospívání s ním o důvodech separace budete moci mluvit více otevřeně, předefinování použít jen výjimečně.

2. Kontakt dítěte s biologickou rodinou

Tento text může sloužit k inspiraci, jak v takové situaci postupovat. Je však nutno připouštět individuální rozměr řešení dané situace a být kreativní. Při jakýchkoliv užitých krocích mějme na paměti, že hlavním ukazatelem, zda konáme správně, je samotné dítě, jeho názor a pocity.

Kontakt se děje pouze v případě, že biologický rodič i dítě projeví zájem.

Vše je nutné provádět za informovanosti nebo i přímé asistence sociální pracovnice dítěte (dále jen SP).

5 možností, se kterými se setkáváme:

1. biologický rodič se ozve sám (nejčastěji sociální pracovníci)
2. na přání dítěte je kontaktován sociální pracovnící (SP) a na přání slyší, chce se setkat
3. na přání dítěte je kontaktován SP, ale rodič se nechce setkat a nic ani vědět
4. biologický rodič v minulosti dítě týral, ubližoval mu a má zájem se setkat (ozve se sám)
5. biologický rodič dítě navštěvuje nepravidelně a vždy po něm zbude citová spoušť
(Uhlířová, 2010)

Vždy se nacházíme někde uprostřed rodinného příběhu, a tak nelze zaručit ideální aranžmá setkání mezi dítětem a jeho vlastním rodičem. Někdy jde o začátek, kdy je dítě krátce umístěno v DD nebo NRP, s rodičem mělo dříve intenzivní vztah, a tak se nevidí při podobném setkání poprvé. Jindy se neviděli třeba přes 10 let, nebo se neviděli nikdy (dítě bylo separováno v nízkém věku), atd. I přes všechnu tuto různorodost vám nabízím pár styčných principů, jak vytvořit setkání mezi zúčastněnými co nejbezpečněji.

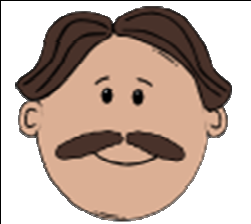
Zajímavá informace:

Kontakt mezi dítětem a jeho vlastním rodičem se někdy děje i bez našeho vědomí, a to nejčastěji na facebooku. Nemáte-li přístup k jeho účtu či velkou důvěru dítěte, nezjistíte to.

2.1. Metodika asistovaného kontaktu

2.1.1. Kdo je kdo

Výčet osob, kteří mohou podpořit všechny zúčastněné klienty kontaktu (děti, biologické rodiče a náhradní rodiče) či přípravy na něj:

	<p>Klíčový pracovník (KP) kontaktu dítěte a jeho vlastního rodiče</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sociální pracovník SPOD ▪ Vybraný pracovník neziskové organizace (musí však postupovat se souhlasem a podporou sociálního pracovníka dítěte nebo v rámci zakázky ze strany státního úřadu)
---	--

Úkolem klíčového pracovníka je zařídit, aby všichni byli připraveni na setkání, vytvořit bezpečné prostředí, vyjednávat s odborníky začleněnými do procesu kontaktu, vyhodnocovat přínos a rizika kontaktu s ohledem na stav dítěte, sledovat stav příprav, nejlépe být přítomen na setkání, vyhodnocovat, jaký je stav všech po setkání a pomáhat stanovovat další kroky.

	<p>Pracovník přípravy – pracovník péče po kontaktu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Psycholog/psychoterapeut (nejlepší varianta) ▪ V tématu vyškolený sociální pracovník, terénní sociální pracovník či pracovník neziskové organizace mající klienty kontaktu v péči.
---	---

Tento člen kontaktního týmu má za úkol vytvořit mezi ním a klientem (dítětem, biologický rodičem či náhradním rodičem) nejlépe terapeutický důvěrný vztah. Pomáhá klientovi vyrovnat se ze změnou, odžít dopředu spoustu emocí, které by se nebezpečně mohly vyplavit právě na kýženém klíčovém setkání s dítětem/rodičem, pracovat s dostupnými informacemi o celém rodinném příběhu (aby nešlo k nepříjemným překvapením při akci), aj. Psycholog bývá často příjemcem silné emoční obhajoby biologického rodiče, stížností na vnější důvody rozchodu s dítětem, ale také pracuje s velkým pocitem viny rodiče. V rámci přípravy dítěte se můžeme setkat hlavně s vyrovnáním se s faktem, že se rodič potkat chce, tedy s životní změnou. Pracujeme se strachy ze setkání, nadměrnými očekáváními, protichůdnými pocity, aj. Přípravný pracovník má ještě jeden velký úkol – naplánovat s klientem, o čem si budou společně při setkání povídat, co budou dělat, a co je naopak zakázané, protože by to někoho z nich citově poškodilo (více v kapitole příprava).

Kde takového odborníka najít? Zde doporučuji obrátit se na poradny pro rodinu v regionu bydliště dítěte, bydliště pěstounské rodiny a v regionu biologického rodiče. Psychologickou a podpůrnou přípravu na setkání již dnes poskytují některé vybrané neziskové organizace. Pracovník přípravy by měl být informován o cíli budoucího kontaktu, o rizicích a pravidelně mít možnost konzultovat proces přípravy s klíčovým pracovníkem. Vzhledem k tomu, že téma dobře rozmyšleného kontaktu se v naší zemi teprve rozvíjí, klíčový pracovník by si měl dát práci se seznámením pracovníka přípravy s principy takového setkání, podělit se o tuto

Velký vůz Sever

brožuru a informovat ho o současném trendu. Nespoléhejme na to, že obyčejní pracovníci psychologických poraden téma dobře znají a dejme jim příležitost zacvičit se klíčovým pracovníkem. I přes počáteční neznalost vám tito pracovníci dokáží velmi pomoci, klienty na setkání připravit, potřebují k tomu však vaše vedení.

Mediátor setkání/moderátor

- Nestranný pracovník (kolega klíč. pracovníka, psycholog/psychoterapeut, který klienty nepřipravoval, aj.)
- Školený mediátor/facilitátor

V praxi se setkávám s tím, že **často není možné personálně obsadit všechny role v kontaktu**. Nejčastěji se jedná právě o osobu mediátora. Buď je nutné s ním uzavřít jednorázový finanční kontrakt, což vyžaduje grantové peníze na takovou činnost, nebo o nikom zdarma v okolí nevíme. **Je tedy možné, aby mediátorem byl sám klíčový pracovník nebo sociální pracovník**. Tato kombinovaná role však nárokuje osobní zralost takového pracovníka a **schopnost chvíli být nestranným**, neutrálním prostředníkem (což může být mnohdy těžké). Kombinovaný pracovník by měl v rámci kontaktu nestále své postoje reflektovat, uvědomovat si je a korigovat.

Kombinace a zdvojení, ztrojení všech rolí je přípustné. Mějte však na paměti, že se to hůř zvládá. Kvůli personálnímu nedostatku může děti, náhradní rodiče a biologické rodiče připravovat jeden a tentýž člověk, který zároveň moderuje i klíčové setkání. Je zde však riziko zaujatosti.

2.1.2. Příprava na kontakt

Klíčový pracovník zajistí všem zúčastněným osobu, která jim pomůže se na setkání přichystat. V průběhu příprav KP pravidelně kontaktuje pracovníky přípravy a ptá se na průběh (samozřejmě se souhlasem klienta).

Příprava biologického rodiče

I rodič, který v minulosti opustil své dítě nebo o něj dostatečně nebojoval, je klientem! Chovejme k němu neutrální postoj, poskytněme mu pochopení, respektujme ho.

- Informujte rodiče na začátku setkávání, že do té doby oficiálního kontaktu s dítětem (na který se s vámi připravuje) **nesmí biologický rodič podniknout žádné kroky na vlastní pěst** (vyhledání adresy, nenadálá návštěva, dopis, facebook)
- Ptejte rodiče, **zda je jeho zájem dlouhodobý**. Stává se, že se rodič pouze chce přesvědčit, že jeho dítě se má dobře a že je o něj postaráno, ale více se již citově poutat nechce (má strach). Je zde riziko, že dojde ke společnému setkání s dítětem a pak už se rodič znovu neozve a opět dítěti zmizí ze života. Tato rána velmi dítě bolí. Proto s rodičem riziko proberte a když zjistíte, že vlastně chce jen informaci, jak se dítěti daří, tak je lepší setkání nedoporučit, ale informace o dítěti mu podejte (jak se má, co umí, jací jsou pěstouni lidé, co škola, atd.). Kontakt přestaňte pro všechny

Velký vůz Sever

zúčastněné připravovat. Rodiče si ale pojistěte, že v životě se jeho rozhodnutí může změnit, a pokud se tak stane, ať je otevřený.

- V průběhu setkávání požádejte rodiče o **fotky minulé i současné** (sebe i dítěte, popřípadě sourozenců, prarodičů, aj.)
- Nechte rodiče **plakat**.
- Nechte rodiče se **obhajovat a ospravedlňovat**. Všechna ta nakumulovaná energie emocí musí ven dřív než na samotném klíčovém setkání s dítětem.
- Provázejte rodiče vyprávěním rodinného příběhu, pomáhejte mu **hledat chvíle, kdy svou rodičovskou roli zvládal**.
- Ukotvujte s ním **pěkné rodinné zážitky** z doby, kdy byl se svým dítětem.
- Objeví-li se **pocit selhání, viny**, doprovodte rodiče v prožitku a pomozte mu najít konstruktivní cestu k přijetí své viny a zároveň smíření.
- Dávejte mu **prostor na dotazy** ohledně klíčového setkání nebo ohledně současného života dítěte.
- Máte-li **informace o životě dítěte**, uvážlivě je rodiči dejte (s mírou a výběrovostí – např. zatím nesděluje přesnou adresu bydliště).

„Vaší dceři je 16 let. Vyrostla z ní pěkná dívka, učí se na prodavačku. V pěstounské rodině není sama, ale s dalšími 2 dětmi od jiných rodičů. Pěstouni jsou v současnosti rozvedení, takže zůstává u pěstounky.“

- Máte-li **fotografie dítěte ze života pěstounské rodiny** či výtvarné výtvary dítěte, rodiči je dejte/ukážete. Zvolte vhodný okamžik pro seznámení se rodiče s fotografiemi. Pokud je nemáte a víte, že čas nazrál s nimi pracovat, požádejte o ně klíčového pracovníka (ten si je vyžádá u pěstounské rodiny či v ústavu).

Pozor na fotografie provokativně šťastné pěstounské rodiny, je lepší volit neutrální pózy.

- Budete-li mít pocit, že se **odplavila nastřádaná energie sebeobviňování rodiče**, napadání vnějších důvodů separace (úřady, partner – otec dítěte, aj.), a je čas se **chystat na setkání**, plánovat budoucí kroky, udělejte to.
- Povězte rodiči, **jak kontakt bude vypadat**, co se bude dít, kdo přijde. Nechte rodiče klást otázky.
- Kontakt si **nanečisto přehrajte**.
- Proberte s rodičem **pravidla při kontaktu a po kontaktu**
- Především ho upozorněte, že první kontakt mají všichni „přežít“ bez velké újmy, takže je vhodné **se držet bezpečných konverzačních témat** (škola, prázdniny, přátelé, informace o širší rodině, aj.). Rozhodně s rodičem proberte, proč by neměl na první schůzce na dítě emočně vychrlit, proč kdysi došlo k jejich odloučení a ospravedlňovat se. Pokud by toto doporučení rodič nechápal, pomozte si společným hledáním následků pro dítě, pokud by rodič pravidlo nedodržel (*např. z obhajoby by se stal útok na státní úřady, křičelo by se, nebo by rodič pocitem viny příliš plakal, atd. – dítě by se vyděsilo*). Pokusit se rodiči vysvětlit, co tato situace dělá s dítětem, jak to prožívá, jaká jsou rizika a apelovat na jeho cit.
- Doporučte rodiči na první kontakt **malý dárek dítěti** (nejlépe sladkost)
- Rodič **by měl vědět, že dítě v rámci své přípravy dostane volbu, jak ho chce při kontaktu oslovovat**. Připravte rodiče na možnost, že mu dítě bude chtít i třeba vykat, oslovovat příjmením, apod. a požádejte ho, aby tuto volbu dítěte respektoval.

Velký vůz Sever

- Sestavte s rodičem **seznam otázek**, které má na náhradního rodiče a na dítě. Protož bude mít možnost tyto otázky klást na klíčovém setkání, pomozte mu je upravit, jemně korigovat a své korekce vysvětlovat. *Např. Nebylo by vhodné, aby se dítě zeptal, jestli ho má stále rádo.*

Příprava dítěte

- Povídejte si s dítětem **o všech informacích, které o své původní rodině má** a z nich posléze vycházejte.
- Kromě informací, které dítě o své rodině má, se **ho ptejte co si o tom myslí** (např. názor, proč si myslí, že spolu nejsou.). V tomto bodě se můžete setkat s různými reakcemi, které bude třeba řešit terapeuticky.
- Dítě **nepřesvědčujte o nevině rodiče**. Pomozte mu přijmout realitu minulosti (zde doporučuji řídit se zásadami komunikace o biologickém rodiči, které jsou uvedeny v této příručce). Velmi pomáhá technika přeznačkování (viz první kapitola).
- Informujte dítě na začátku setkávání, že do doby oficiálního kontaktu s rodičem (na který se s vámi připravuje) **nesmí dítě podniknout žádné kroky na vlastní pěst** (vyhledání adresy, nenadálá návštěva, dopis, facebook).
- Buďte připraveni přijmout a **pomoci dítěti s protichůdnými pocity** (*chci svou mámu vidět, mám na ni vztek, mám ji rád a cítím se nevděčně vůči pěstounům, chci vědět, že máma je v pořádku, máma je „kráva“...*)
- V průběhu setkávání požádejte dítě o **fotky minulé i současné**, které je ochotno poskytnout pro období příprav svému biologickému rodiči (pak je předejte klíčovému pracovníkovi).
- Máte-li vhodné **informace o životě rodiče**, uvážlivě je dítěti dejte (s mírou a výběrovostí – *např. zatím nesdělujte přesnou adresu bydliště, nebo nesdělujte, že se zase pokusil o sebevraždu*).
- **Ukotvujte s ním pěkné rodinné zážitky z doby, kdy byl se svým rodičem**. Pokud dítě nemá vzpomínky, proberte jeho fantazie, které za dobu odloučení o svém rodiči měl.
- Nebojte se používat **hudbu, výtvarné potřeby, hračky** (děti mají často jednu písničku spojenou s fantazií o rodiči. Pokud takovou má, nechte, aby ji před vámi pustil a buďte s ním).
- Vyzvěte dítě, aby vám sdělilo **své strachy ze setkání a po něm**. S potenciálními strachy dál pracujte, hledejte možnosti předejití strachu či řešení, pokud se naplní. Tyto informace je vhodné sdělit klíčovému pracovníkovi, který je v kontaktu naopak s pracovníkem přípravy rodiče. Vzájemnou komunikací se naplnění strachů dá předejít.
- Vyzvěte dítě, aby se s vámi **podělilo o očekávání ze setkání a období po něm**. Konstruuje další fiktivní pokračování se všemi riziky i přínosy. Informace by se měly dostat ke klíčovému pracovníkovi, který je předá náhradnímu rodiči a biologickému rodiči. Využívejte principy zpětné vazby.
- Povězte dítěti, **jak kontakt bude vypadat**, co se bude dít, kdo přijde. Nechte dítě klást otázky.
- **Kontakt si nanečisto přehrajte** (nejlépe za pomocí plyšáků).
- Dávejte mu **prostor na dotazy** ohledně klíčového setkání nebo ohledně současného života rodiče.

Velký vůz Sever

- Proberte s dítětem **pravidla při kontaktu a po kontaktu**.
- Především ho upozorněte, že první kontakt mají všichni „přežít“ bez velké újmy, takže je vhodné se **držet bezpečných konverzačních témat** (škola, prázdniny, přátelé, informace o širší rodině, aj.). Rozhodně s dítětem proberte, proč by neměl na první schůzce na rodiče emočně vychrlit, „*proč si mě opustil/proč si se už nikdy neobjevil...?*“ Pokud by toto doporučení dítě nechápalo, pomozte si společným hledáním následků tohoto projevu na setkání.
- Sestavte s dítětem **seznam otázek**, které má na vlastního rodiče. Protož bude mít možnost tyto otázky klást na klíčovém setkání, pomozte mu je upravit, jemně korigovat a své korekce vysvětlovat.
- Zeptejte se, **jak chce rodiče na setkání oslovovat**, proberte všechny možné varianty.

Příprava náhradního rodiče (dále jen NR)

- Dejte NR **prostor pro ventilaci pocitů**, které životní změna (zájem dítěte se potkat se svým rodičem) přinesla.
- **Nesudte** jeho konkurenční postoj a obavy o ztrátu dítěte. Pomozte mu.
- Povězte NR, **jak kontakt bude vypadat**, co se bude dít, kdo přijde. Nechte ho klást otázky.
- Kontakt si **nanečisto přehrajte**.
- Dávejte mu **prostor na dotazy** ohledně klíčového setkání nebo ohledně současného života rodiče.
- Proberte s NR **pravidla při kontaktu a po kontaktu**
- Především ho upozorněte, že první kontakt mají všichni „přežít“ bez velké újmy, takže je vhodné se **držet bezpečných konverzačních témat** (škola, prázdniny, přátelé, informace o širší rodině, aj.). Není vhodné biologickému rodiči vpálit ironicky do obličeje, „*jak to že se tak dlouho neozval a co vlastně po těch letech najednou chce*“.
- Sestavte s NR **seznam otázek**, které má na biologického rodiče a samotné dítě. Protože bude mít možnost tyto otázky klást na klíčovém setkání, pomozte mu je upravit, jemně korigovat a své korekce vysvětlovat. **Otázky lze klást biologickému rodiči na „předsetkání“, otázky na dítě je možné řešit i v průběhu příprav (propojí se některá přípravná setkání dítěte a jeho pěstouna – zde může být bezpečný prostor, aby se NR doptal dítěte, co cítí k němu a co cítí k vlastnímu rodiči, nebo mu za pomoci psychologa sdělil, proč se setkání tolik bojí, aj.). Všechny tyto věci je vhodné řešit před samotným klíčovým setkáním, aby byl čas je zpracovat.**

Jedné pěstounce moc pomohlo, když v přípravě od své pěstounské dcery slyšela, že ji má ráda, že ji považuje za mámu a že od ní nehodlá odejít. Nicméně ji láká poznat se svou původní rodinou a najít ke staronové mámě vztah. Tímto ujištěním posílená pěstounka tak na klíčovém setkání byla více v klidu.

- Vyzvěte NR, aby vám **sdělil své strachy ze setkání a po něm**. S potenciálními strachy dál pracujte, hledejte možnosti předejití strachu či řešení, pokud se naplní. Tyto informace je vhodné sdělit klíčovému pracovníkovi, který je v kontaktu naopak s pracovníkem přípravy rodiče/dítěte. Vzájemnou komunikací se naplnění strachů dá předejít. Nejčastějším strachem NR bývá potenciální ztráta dítěte a zjednodušené myšlenkové schéma „*potkali se – znamená to, že se zahájí přechod dítěte k původní*

Velký vůz Sever

rodině: Máme-li informace, že tomu tak není, NR uklidňujeme. Máme-li informaci, že tato možnost existuje, pomáháme mu se s ní vyrovnat a přehodnotit jeho roli rodiče-pěstouna. Zde následuje ve většině případů terapeutický proces (mnohdy záleží na původních motivech pěstounství, které se střetly s neočekávaným a často tolik nechtěným setkáním dítěte s biologickým rodičem a rizikem uvědomění, že dítě má právo odejít. Toto téma by však bylo na jinou kapitolu)

- Vyzvěte NR, aby se **s vámi podělilo o očekávání ze setkání a období po něm**. Konstruujte další fiktivní pokračování se všemi riziky i přínosy. Informace by se měly dostat ke klíčovému pracovníkovi, který je předá přípravnému pracovníkovi dítěte a biologického rodiče.
- Upozorněte NR, aby před dítětem **biologického rodiče nepomlouval**, nedevalvoval.

Setkala jsem se s pěstounkou, která si nedovedla poradit se strachem z potenciálního setkání dítěte a vlastního rodiče, že mu v afektu řekla: „Chceš vidět svou mámu? Chceš vědět, co dělá? No tak dobře. Pak si můžeš vybrat, s kým chceš žít. Jedem totiž na E55, tvoje máma je šlapka!“

2.1.3. „Předsetkání“ pěstouna s biologickým rodičem (bez dítěte)

Může se konat i nemusí, záleží na vyhodnocení situace a přáních zúčastněných. Někdy se stane, že si pěstoun přeje ještě jedno setkání bez přítomnosti dětí, aby i on sám měl důvěru, že biologický rodič dítěti nepřitíží a že je nastaven respektovat potenciální pravidla. Pokud si to pěstoun přeje, určitě mu vyhovme.

Tímto setkáním můžete předejít nenadálým vztahovým komplikacím mezi pěstounem a rodičem, které by mohly vyvstat na samotném klíčovém setkání a ohrozit stav dítěte. Oboje rodiče mají mít **možnost si lecco vyříkat mimo doslech dětí**. Doporučuji, aby u takového setkání byl klíčový pracovník.

2.1.4. Klíčové setkání - asistovaný kontakt

V případě, že se všichni cítí připraveni na setkání, tak domluvíme **termín vhodný pro všechny** a kontakt realizujeme.

Místo

Nejlépe by se mělo dít na neutrální půdě - úřad, pracovna psychologa, místnost neziskové organizace... Nedoporučuji na poprvé v bytě pěstounské rodiny. Místnost by měla disponovat židlemi pro všechny zúčastněné, stolem pro sdílení přinesených věcí (fotografie, hračky, aj.), nápoji. Místnost by neměla být průchozí, aby vás nikdo nerušil. Záleží na věku dětí, takže je vhodné mít po ruce hračky, pastelky s papíry (v případě, že těmito věcmi nedisponujete, požádejte pěstouny, aby s sebou něco přinesli). Pokud první setkání dopadne dobře, všichni to zvládnou, je vhodné ještě další kontakt uskutečnit na stejném místě, abychom si ověřili, že vše je v pořádku. Časem se však pravidla mohou rozvolnit – společná procházka či výlet, restaurace, domov pěstounské rodiny či biologického rodiče (!dle uvážení a psychického bezpečí pro všechny!).

Velký vůz Sever

Délka prvního kontaktu

Na samotné setkání je vhodné mít dostatek času - např. 1,5 - 2 hodiny. Pro klíčového pracovníka se čas ale prodlužuje na začátku i na konci kontaktu. Doporučuji KP být na místě dřív a pozvat si na chvíli před setkáním toho člena setkání, o kterého máte největší obavy (na základě zpráv z příprav). Důvěrným rozhovorem, dodáním odvahy či odplavením nahromaděných emocí mu pomůžete, aby setkání lépe zvládnul a vše dopadlo bezpečně. Podobně je tomu i po setkání. Buďte všímaví, co se děje se zúčastněnými a je dost možné, že s někým posedíte i po jeho skončení, protože bude značně rozrušen. Proto si bezprostředně po absolvování takového emočně vypjatého kontaktu nedomlouvejte dalšího klienta či závažný případ. Jak již bylo napsáno v odstavci o místě kontaktu, v případě úspěchu je možné čas na dalších setkáních prodlužovat.

Lidé jako členové klíčového setkání

- **Biologický rodič/e**
- **Dítě/děti**
- **Náhradní rodič/e**

Existuje i možnost, že se potká jenom biologický rodič a dítětem. Důvody mohou být různé (např. pěstoun svolí setkání, ale nechce být přítomen, má strach, že by to nezvládl, nebo si účast na setkání nepřeje dítě a pěstoun to respektuje). I když náhradní rodič nebude součástí setkání, je vhodné, aby prošel přípravou a podporou psychologa.

- **Sociální pracovník dítěte**

Tento člen je důležitý hlavně při prvním setkání. Na těch dalších zvažte jeho přítomnost (nutnost, možnost nebo postradatelnost)

- **Klíčový pracovník**

Jeho přítomnost se řídí stejnými pravidly jako u sociálního pracovníka. Určitě by měl být i na druhém setkání pro ověření si bezpečnosti a užitečnosti. Jeho setrvání na dalších setkáních zvažte, nicméně i bez jeho přítomnosti ho informujte o výsledcích. Časem tato ověřovací a vyhodnocovací úloha může přejít na sociálního pracovníka.

- **Moderátor/mediátor/facilitátor**

Jeho přítomnost se řídí stejnými pravidly jako u klíčového pracovníka, nejlépe 1. a 2. kontakt. Díky jeho roli nazýváme typ kontaktu jako asistovaný. Moderátora především zveme, pokud předjíkáme budoucí obtíže na setkání. Může se zapojit do procesu setkávání opět po nějaké době (např. moderoval první kontakt, situace se dále vyvíjela dobře, rodiny se začaly setkávat již bez přítomnosti odborníků, ale časem přišly problémy a je nutné pravidla kontaktu s dítětem znovu revidovat za pomoci moderátora.)

- **Další osoby** zvažte (širší rodina, jiné podpůrné osoby, pracovníci přípravy, nevlastní sourozenci dítěte, aj.). Atmosféra by měla intimní, lidé by měli být zapamatovatelní, role jasné. Neměly by vznikat početné koalice (např. s dítětem přijde pěstounka, pěstoun, pracovník přípravy a nevlastní sestra jako opora. Oproti nim pak stojí biologický rodič sám. Podobné situace mohou vyvolat emoční a komunikační bariéry.)

Velký vůz Sever

Co mít s sebou

Náhradní rodiče/ vychovatel ústavu a dítě:

- Fotografie z různých věkových období dítěte
- Výtvary dítěte
- Hračky, pastelky, papíry (především u malých dětí)
- Seznam otázek na rodiče (jsou nachystány již z přípravného období)
- Fotografie ostatních členů rodiny (vlastní i nevlastní sourozenci, rodiče pěstounů, aj.)
- Fotografie dalších blízkých lidí dítěte (kamarádi, oblíbená vychovatelka, děti ze stejného pokoje v ústavu)

Biologický rodič:

- Malý dárek pro dítě
- Fotografie svoje (nejlépe z doby, kdy byl ještě s dítětem, možno i z jeho dětství kvůli nalezení podobnosti se svou ratolestí, fotky současné)
- Fotografie širší rodiny (současný partner, prarodiče dítěte, dům, kde žijí nebo žili)
!Pozor na fotografie současných dětí, o které se biologický rodič stará. Je fajn mít s sebou jejich obrázky, ale neměly by tyto děti na fotografiích převažovat. Mějte na zřeteli, že dítě se může trápit zjištěním, že jeho vlastní rodič se dokázal a (chtěl) postarat o další děti, ale o něj ne. Není vhodné tedy toto trápení dráždit. Takové vysvětlení by měl rodič dostat už při přípravě!
- Hračky pro dlouhou chvíli během kontaktu (v případě malého dítěte)
- Seznam otázek, na které se chce zeptat náhradní rodiny a dítěte (je již vytvořeno během příprav)

Klíčový pracovník

- Psací potřeby, papír
- Stručné výstupy z příprav
- Seznam možných témat, kdyby vázl hovor
- Hračky pro dítě, pastelky, papíry

Pravidla setkání

- **Respekt každý ke každému.**
- **Právo setkání předčasně ukončit, pokud kdokoliv bude v psychické nepohodě.**
- **Délka setkání („jsme tu od – do“).**
- **Nastavení vzájemného oslovování.**
- **Respektování pravomocí mediátora a dodržování jeho instrukcí.**
- **Komunikovat slušně, bez výčitek.**
- **Právo se cítit jakkoliv.**
- **Nic zatím do budoucna neslibovat.**
- **Jiné pravidlo (které je nastaveno dle individuálního příběhu a znalosti rodinné situace, členů setkání)**

Pravidla by měla být viditelně vyvěšena (s dostatečně velkým písmem), pomohou nám v průběhu kontaktu k eliminaci potenciálních problémů.

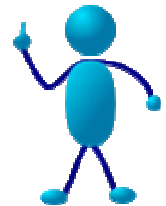
Velký vůz Sever

Doporučená struktura setkání

- **Seznámení** všech zúčastněných a stanovení **oslovování** (např. vykání/tykání, křestní jména, jenom příjmení, apod.)
- **Oživení pravidel kontaktu**
- **Informování o rolích odborných pracovníků** na setkání a jejich pravomocích
- **Kolečko představení** (nechte každého říci, s čím přichází, co od setkání očekává, s jakým pocitem by chtěl odcházet, jak mu právě je – tyto otázky klade mediátor)
- **Výběr dalšího směřování**
(nabídněte rodičům a dítěti možnosti, jak se kontakt může ubírat dál: např. každý popovídá o svém dosavadním životě, prohlížení fotografií či výkresů, zodpovídání na dotazy jeden druhého, u malých dětí hraní hry, aj.).
- Opakování nabídky výběru (dle času)
- **Společné vyhodnocení setkání** (jak se každý cítí, co dostal), návrhy na mezidobí
- **Rozloučení** s poučením pravidel chování v mezidobí

Upozornění:

Na konci setkání nepokládáme otázku, zda se chtějí potkat i příště. Odpověď většina z nich ještě nezná, je pod nátlakem prvního kontaktu, a každý potřebuje čas na utřebením myšlenek, citů. Neslibujeme další setkání za předpokladu, že jsem jim rozdali úkoly na mezidobí.

2.1.4.1. Role mediátora/facilitátora/moderátora

Jeho cílem je odvést setkání od začátku až do konce, procesem provádět všechny zúčastněné. Může se stát, že bude mluvit více než ostatní.

Základní postoj moderátora

Je citově a příběhově **nezangažovaný, nestranný, nezaujatý**. Z tohoto důvodu je ideální takový mediátor, který **příběh nezná**. Dostává **pouze stručné informace** od klíčového pracovníka, aby se lépe orientoval. Nezangažovanost je důležitá. Pokud by díky hlubší znalosti rodinného příběhu mediátor začal s někým více soucítit než s druhým, nebo dokonce někoho obviňoval, projevilo by se to na klíčovém setkání a ohrozilo by to bezpečí. Jak jsem uvedla na začátku příručky, mediátorem může být i sociální pracovníce, ale bohužel i ona je ve velkém riziku, že za dobu, co řeší rodinný případ, někomu straní, hodnotí ho. Nejde-li personálně zajistit nezaujatého mediátora, povolejte kolegu, požádejte psychologa z nejbližší psychologické poradny, popřípadě reflektuje svoji zaujatost a na chvíli ji dejte stranou.

Velký vůz Sever

Co moderátor dělá

- **Všímá si emočního stavu členů** kontaktu, na místě ho pojmenuje **a řeší**.
Zde se po pojmenování emocí vyplácí kouzelná otázka, „co byste teď potřeboval“.
Může se stát, že vám jeden člen řekne, že to je na něho moc a potřebuje malou pauzu (pro pláč, vydýchat se, apod.)
- Využívá základních **komunikačních technik**: parafráze, rekapitulace, projev empatie.
- **Určuje kroky a fáze setkání**, zveřejňuje je. „*Tak jsem si řekli jména, každý víme, s kým má tu čest a já bych ještě ráda vymezila, proč tu jsem já a co tu dnes budu dělat. Potom už si budeme povídat o vás.*“
- Vážne-li hovor, **nabízí témata**, oslovuje klíčového pracovníka, zda si myslí, že na přípravách se objevila důležitá témata, která chtěli dnes členové probrat. Může používat sdělení typu: „*já na tvém místě bych chtěl dnes vědět...*“.
- Je-li náplň i hra s malým dítětem, **pomáhá biologickému rodiči se do ní zapojit**.
- **Dává rovnocenný a rovnoměrný prostor pro každého člena**.
- **Pravidelně se ujišťuje, zda je vše O.K.** a pokud ne, co by klienti potřebovali jiného.
- Přivádí skupinu **zpět k tématu**, pokud se odbočilo.
- **Komentuje průběh**.
Účastníci se cítí jistě a bezpečně, pokud ví, kde se v diskuzi/setkání nachází, co se zrovna řeší a k čemu to spěje. Moderátor jim to zajišťuje tím, že takový proces a jeho části nahlas pojmenovává.
- **Shrnuje, co bylo dosaženo**.
- **Vyjasňuje to, co bylo nesrozumitelné**.
- **Odráží útoky účastníků vůči sobě navzájem** a odvádí je do neškodného koryta.
- Používá **vhodné otázky** jako jeden z nejmocnějších nástrojů
- **Uzavírá se všemi postupné kontrakty** o tom, co bude v setkání následovat.
I když je struktura dopředu známa, její hlubší náplň je na účastnících. Moderátor by se jich pravidelně měl ptát, co teď chtějí dělat či o čem hovořit, a zda všichni s daným návrhem souhlasí. Patří sem i přechodný kontrakt o tom, že se udělá krátká pauza, protože někomu je těžko. Pamatujte na možnost kontraktu o předčasném ukončení setkání (samozřejmě s vysvětlením a návrhy, co s tím do blízké budoucnosti)
- **Hlídá čas** a pravidelně o něm informuje.

2.3. Mezidobí (po kontaktu)

Pravidla pro mezidobí

- Pokud nebylo domluveno jinak, dítě se s biologickým rodičem **sami nekontaktují**.
- Chce-li něco neškodného v mezidobí řešit biologický rodič s náhradním rodičem (či dítě s biologickým rodičem), **využívá prostředníka – klíčového pracovníka**.
- Pokud byly vyjednány **úkoly, je vhodné je splnit** (např. že konkrétní osoba zjistí konkrétní informaci, nebo že dítě namaluje pro rodiče obrázek, že se pěstoun odmění za zvládnuté setkání, aj.)
- Dítě může být vyzváno, aby napsalo rodiči dopis a naopak rodič jemu. Předání by se mělo dít přes KP.

Pravidla by měli účastníci znát z klíčového setkání. KP si pohlídá, zda tomu tak je.

Vyhodnocení „po klíčovém setkání“

Po setkání dá KP dítěti a náhradnímu rodiči **čas** říci, jak by to mělo pokračovat dál. **Biologický rodič** je o tomto postupu informován a **čeká na sdělení**. V tu dobu je vhodná péče psychologa (nejlépe stejného pracovníka přípravy), který s pěstounem a dítětem vyhodnotí setkání a ošetří znovu otevřené rány. **Myslet si, že si padnou do náruče a všichni budou spokojeni, je samozřejmě nesmysl. I to nejlépe odvedené klíčové setkání a nejlepší úmysly všech zúčastněných nezaručí to, že celá situace nebude bolet.** Dítě může poklesnout ve školních výsledcích, pěstouni se mohou začít hádat, atd. Nicméně je to přirozený následek citového rozrušení, které logicky klíčové setkání přináší. Mějme to na paměti a neunáhleme se v rozhodnutích o dalších krocích. **Péči po klíčovém setkání též potřebuje i biologický rodič, dejte mu ji.** I on je v riziku, že znova odejde dítěti ze života

Verdikt: setkání dopadlo dobře, následky jsme zvládli

V případě, že setkání po čase dítě i pěstoun vyhodnotili se ziskem a chtějí nadále pokračovat v kontaktu, oznámíme to biologickému rodiči. Rozpoložení dítěte je nejlepším vodítkem, jak stanovit další postup. Dále už je vše individuální - např. je nutné ještě další asistované setkání, nebo ho už zvládnou sami bez pomoci KP a mediátora? V dalších setkáních je už na místě **citlivě mluvit o důvodu odloučení, pravdě, vždy se zřetelem na psychickou bezpečnost pro dítě.**

Následuje tedy další asistované setkání nebo už necháváme volný průběh. Ale i volnost by měla mít svá bezpečnostní pravidla (především pro biologického rodiče):

Pravidla k inspiraci:

- Telefonovat dítěti jen **přes mobil/telefon pěstouna/vychovatele**
- **Dodržet čas domluveného telefonátu, čas návštěvy**
- **Respektovat podmínky stanovené pěstounem** (např. chystá se návštěva dětí doma u biologického rodiče a pěstoun si přeje, že nejprve chce jet s ním. Nebo že dřív než začnou víkendy u biologického rodiče, tak si přeje, aby to byl pouze 1 den a

Velký vůz Sever

pak se to znovu vyhodnotí). V případě, že biologický rodič nesouhlasí s podmínkami náhradního rodiče, domlouvá se s KP/SP a vytvoří se konsenzus pro všechny přijatelný.

- **Domlouvat se na dárcích pro dítě.**
- Pokud dítě dostane od vlastního rodiče **hračku, má právo si ji vozit či nechávat, kde chce.**

(Setkávám se s konkurenčním bojem obou typu rodičů právě na dárcích. Např. dívka dostane medvídku, považuje ho za svého a chce s ním nakládat dle svého uvážení. Přivezení ho z návštěvy zpět k pěstounům, ale atakována, že si máminy hračky má nechávat u ní a nevozit je domů. A naopak.). Setkáte-li se s podobným nastavením obou rodičů, vysvětlíte jim rizika takového jednání.

- **Respektovat styl výchovy náhradního rodiče** a snažit se o podobnost.
- **Neslibovat.**
- **Neočerňovat biologického rodiče/náhradního rodiče.**
- **Respektovat přání dítěte.**
- **Být shovívaví** (to platí hlavně pro pěstouny) k výchovným a emočním výkyvům dítěte po návratu/setkání se svým rodičem. Mějte na paměti, že taková setkání budou dítě citově rozrušovat vždycky a neznamená to hned, že biologický rodič něco při setkání pokazil/selhal.
- Rozhodne-li se biologický rodič, že dítěti **odhalí pravdu o důvodu odloučení** a jak to tehdy bylo, je vhodné, aby své plánované vysvětlení **připravil spolu s psychologem/pracovníkem přípravy či KP.**

Zda je nutná další péče psychologa je na zvážení všech. **SP by měla vědět o všech následných krocích, které pěstoun a biologický rodič hodlají vykonat, a má právo do procesu vstupovat, chránit zájem dítěte.**

Verdikt: setkání nedopadlo dobře, následky jsme nezvládli

V případě, že setkání dítěti neprospělo a je zde vize, že by se více a více trápilo, nebo že samo dítě už rodiče nechce vidět, tak to respektujeme a biologického rodiče informujeme o výsledku. Nedáváme mu plané naděje, ale požádáme ho o otevřenost, aby se úplně neuzavřel, pokud by dítě po nějaké době (i po letech) o kontakt stálo.

S náhradní rodinou dítěte a jím samotným domluvíme, co vše můžou biologickému rodiči nabídnout, když už to kontakt nebude (např. pravidelná informace pěstouna o školních výsledcích dítěte, důležité životní kroky dítěte, občasné fotografie, občasné pohlednice - lzde ale pozor na citové vydírání v psané podobě! aj.). Stane se, že se nenajde žádná forma uspokojení biologického rodiče, a je tedy nutné biologickému rodiči poskytnout psychologickou podporu.

Verdikt je ale oboustranný – stopku setkávání může dát i biologický rodič. Všichni zúčastnění pak potřebují citovou oporu a ošetření. Pro dítě se tím může zahájit terapeutický proces (druhé odmítnutí rodičem je velké zranění).

3. Ostatní aneb co ještě se může stát

3.1. Kontakt nelze zrealizovat

Na přání dítěte je kontaktován biologický rodič SP, ale nechce se setkat a nic ani vědět

Biologická matka/otec o kontakt (ani přípravu) nestojí, nechce o sobě podat žádné informace. Říká, že začala nový život, porodila další děti, o které se stará a ani oni nevědí o dalších straších sourozencích. Chce, aby to tak zůstalo. Nechce si připomínat bolest z minulosti. Je vhodné tento postoj respektovat, rodiče nesoudit.

- Někdy je alespoň rodič nakloněn myšlence, že SP poskytne pro dítě svoji fotku z doby, kdy s dítětem ještě byl (popřípadě informace o širší rodině – prarodiče dítěte – jména a fotografie, aj.). Někdy ne. Pokuste se však domluvit to.
- Pro dítě je traumatické zažít odmítnutí podruhé, proto hodně zvažte, zda vůbec dítěti řeknete postoj jeho matky/otce. Někdy je lepší umět říci „nevím“. Zvažte také informaci dítěti, že jste zahájili pátrání po rodiči. Stále ještě nevíte, jak se k přání dítěte postaví. Zbytečně dítě nerozrušujte nadějemi.
- Podobný výsledek může nastat, že i přes pátrání SP se matku či otce nepodařilo najít, nebo že zemřeli.
- V případě, že je rodič k nenalezení nebo zemřel, dítě by to vědět mělo.

Při hledání vlastního rodiče jste zjistili, že zemřel

- O smrti rodiče dítě a jeho náhradního rodiče informujte. S informací nakládejte citlivě, obzvláště se smrtí rodiče, protože dítě projde přirozeným bolestným procesem truchlení.
- I když víte, že třeba rodič kdysi dítě zanedbával či týral, neodpírejte dítěti možnost truchlit. Děti nemusí své agresory jen nenávidět, ale často je i milují, i když nám dospělým se to zdá nepochopitelné. V případě potřeby vyhledejte psychologa.
- V budoucnu může dítě vyslovit přání navštívit matčin/otcův hrob, určitě mu to umožněte.
- Bezprostředně po podání informace o úmrtí rodiče se vyplácí s dítětem zrealizovat rituální rozloučení (pohřeb) s biologickým rodičem, mít pak místo, kam „za ním“ může chodit.

(Uhlířová, 2010)

3.2. Biologický rodič v minulosti dítě týral, ubližoval mu a má zájem se setkat

- Postupujte dle kroků v části metodiky asistovaného kontaktu.
- Využití psychologa zde není jen možností, ale nutností.
- Respektujte přání dítěte, všimněte si jeho stavu.
- Dbejte na to, abyste neporušili rozhodnutí soudu o zákazu styku biologického rodiče s dítětem.
- Někdy nemusí dojít k setkání, ale pro dítě je důležitá informace, že se o něj rodič zajímal a kontaktoval SP.
- V případě, že v rozhovoru s SP rodič uvede, že lituje svého chování vůči dítěti (týrání, zanedbávání, atd.), dítě by tuto informaci ocenilo. Je to pro něj důležité, hlavně pro jeho sebehodnotu.

(Uhlířová, 2010)

3.3. Biologický rodič dítě navštěvuje nepravidelně a vždy po něm zbude citová spoušť

Tato situace nastává **především v rodinách příbuzenské pěstounské péče**. Nevyhýbá se i klasickým náhradním rodinám, ale v menší míře. Nejčastěji se biologický rodič zjevuje u svých rodičů (vychovávajících vnoučata, děti onoho rodiče), kteří mu nedokáží odepřít pomoc, mají kromě výčitek i pochopení pro jeho špatnou situaci. Rodič se nějakou dobu neozývá, žije svůj život, občas napíše dětem sms typ: *miluju vas, babicka vas ukradla, az budu mit byt, vsechny si vas odvezu, slibuju*. Někdy o tom děti své prarodiče informují a ty to následně řeší, někdy ne a děti se skrytě trápí. Nebo občas rodič přijede, vyčte prarodičům, že mu opravdu děti ukradli, hádají se a děti tomu přihlíží. V jiném případě je rodič ve zlém stavu (drogy, psychiatrická diagnóza) a prarodič se mu snaží pomoci - zaplatí za něj dluh, sežene léky, vyhledá odbornou pomoc, nechá ho pár dní doma přespat. Děti jsou pak s rodičem v kontaktu. **Po jeho odchodu bývají zklamané, rozrušené, s ambivalentními pocity jak k prarodiči, tak k rodiči.** Občas utečou z domova. Někdy se děti nevyznají, kdo je kdo - kdo je máma, kdo bába,

- O setkáních výše zmíněného typu by pěstoun/prarodič (či jiný příbuzný mající děti v péči) **měl informovat SP a společně stanovit pravidla styku rodiče s dětmi** (dále v textu). SP takové pravomoci má.
- V případě, že by rodič tato pravidla nedodržel a způsoboval pravidelnou hlubokou újmu dětem, **může se pak přikročit k soudnímu jednání** o zamezení styku či soudnímu stanovení pravidel styku.
- Pokud situace nedojde až do výše jmenované krajnosti, je dobré se **společně setkat** s prarodičem/pěstounem a rodičem, SP a nejlépe moderátorem. **Takové setkání vypadá podobně jako setkání v kapitole asistovaného kontaktu ale bez dítěte.**
- Před takovým setkáním však doporučujeme individuálně terapeuticky pracovat s prarodičem, s dítětem, a pokusit se **navázat psychologický kontakt s biologickým rodičem**. Terapeutická práce má pak podobu jako v přípravách na klíčové setkání z kapitoly Asistovaný kontakt.

Velký vůz Sever

- **Mluvte s oběma stranami, snažte se nebýt zaujatí.** (V praxi se setkávám s pěstouny – prarodiči, kteří vykreslí návštěvu rodiče v těch nejčernějších barvách až po domněnku týrání. Kdybych se nesnažila dopídit informací ze strany biologického rodiče a pozvat ho na psychologickou konzultaci, tak bych asi hned žádala SP dítěte o zamezení styku s rodičem, nejlépe předběžné opatření. Nenechám-li se hned emočně ovlivnit a neplánovitě jednat, pozvu si biologického rodiče, často pak zjišťuji odvrácenou stranu původní pravdy. I když vnímám, že kontakt dítě s takovým rodičem rozrušuje, tak to pak mnohdy vyhodnotím, že ale k žádnému týrání nedochází, spíš jde o boj mezi prarodiči a rodičem, jejich rozdílnými přístupy k dítěti. Můžete dojít i k jinému, horšímu závěru, nicméně vždy platí – snažte se zjistit informace od obou stran).
- Někteří rodiče žijí asociálním způsobem života, stane se, že jej **budete muset navštívit sami** - na půdě azylového domu, v kanceláři organizace pečující o lidi bez domova, na psychiatrii, atd. Nečekejte, že se objeví u vašich dveří s chutí spolupracovat.
- Rozhovor s rodiči bývá také hodně terapeutický, protože se rodič chce ospravedlnit a ukazuje vám odvrácenou stranu jejich předešlého rodinného života, stěžuje si na výchovu svých rodičů, objevuje se zde řada nových souvislostí. V případě, **že rodiče nehodnotíte a nesoudíte, dá se navázat důvěra.**
- Díky této důvěře může pak rodič přistoupit na **společnou domluvu s prarodičem/pěstounem na pravidlech kontaktu s dětmi.**

(Uhlířová, 2010)

Pravidla k inspiraci (pro nepravidelný a stresující kontakt)

(velmi podobná pravidlům z kapitoly asistovaného kontaktu)

- **Telefonovat dítěti jen přes mobil/telefon pěstouna/vychovatele**
- **Dodržet čas** domluveného telefonátu, čas návštěvy, čas vrácení dětí
- **Respektovat podmínky stanovené pěstounem** (např. dítě dostane při návštěvě rodiče najíst). V případě, že biologický rodič nesouhlasí s podmínkami náhradního rodiče, domlouvá se s KP/SP a vytvoří se **konsenzus pro všechny přijatelný.**
- **Domlouvat se na dárcích pro dítě.**
- Pokud dítě dostane od vlastního rodiče **hračku, má právo si ji vozit či nechávat, kde chce a u koho chce.**
- Respektovat styl výchovy náhradního rodiče a **snažit se o podobnost.**
- **Neslibovat, nemanipulovat** s dítětem vydíravými sms, zprávou na facebooku.
- **Neočerňovat biologického rodiče/náhradního rodiče.**
- **Respektovat přání dítěte.**
- **Být shovívaví** (to platí hlavně pro pěstouny) k výchovným a emočním výkyvům dítěte po návratu/setkání se svým rodičem. **Mějte na paměti, že taková setkání budou dítě citově rozrušovat vždycky a neznamená to hned, že biologický rodič něco při setkání pokazil/selhal.**
- Stává se, že rodič je návštěvou, kterou prarodič obskakuje (vaří mu, dává peníze...), ale k setkání s těšícími se dětmi dojde letmo. Pak je na místě stanovit, **že např. 2 hodiny návštěvy se rodič bud věnovat dítěti** - hrát si s ním, malovat, povídat.
- **Pravidla přehodnocujte**, mění se věk dítěte, jeho přání, stav rodiče, aj.

4. Použitá literatura

Vodáčková, D. a kol.: Krizová intervence, Portál 2002.

Uhlířová, V.: Setkávání biologického rodiče s dítětem a jeho pěstounskou rodinou, OS Rozum a Cit, 2010. *(výukový materiál vytvořený pro účely konference Asociace manželských a rodinných poradců v Hejnicích 2010)*

5. O autorce

Veronika Uhlířová

Pracuje jako psycholog v Poradně pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy v České Lípě a jako profesionální lektor komunikace pro neziskový sektor (sociální služby), státní sektor (školství a zdravotnictví) a pro firemní sektor. Externě spolupracuje v roli psychologa s azylovým domem pro matky s dětmi Jonáš (Farní charita, Česká Lípa) a s oddělením sociálně-právní ochrany dětí (Česká Lípa, Nový Bor). V současnosti se coby lektorka a ředitelka Velkého vozu Sever věnuje vzdělávání pracovníků sociální oblasti, pedagogů a snaží se vytvářet know-how pro péči o ohrožené děti (především metodika asistovaného kontaktu, metodika bezpečného přechodu dítěte z původní rodiny do ústavu/náhradní rodiny, krizové intervence při předběžném opatření aj.).

Ve své odborné práci propojuje pracovní zkušenosti (současné i minulé) z oblasti náhradní rodinné péče (psycholog v neziskové organizaci NRP), ústavní péče (psycholog v dětském domově), rodinné psychoterapie (rodinný a dětský psycholog) a oblasti sanace biologické rodiny (psycholog v azylovém domě a spolupracovník OSPOD).

Publikační činnost autorská činnost:

- Metodika asistovaného kontaktu, Velký vůz Sever (2012)
- Metodika bezpečného přechodu dítěte z původní rodiny do ústavu, Velký vůz Sever (2012)
- Metodika vyšetřování šikany v dětských kolektivech, Velký vůz Sever (2011)
- Metodika vedení porad a moderování diskuzí, Image Lab s.r.o. (2012)
- Mezinárodní konference Náhradní rodinné péče (Univerzita Palackého, Olomouc 2009) – Příspěvek: Problematika příbuzenské náhradní rodinné péče, Rozum a Cit
- Konference rodinných terapeutů SOFT (Praha, 2010) – Příspěvek: Úskalí terapeutické práce s náhradními rodinami, Rozum a Cit
- Klinicko-psychologické dny (Praha, 2010) – Příspěvek: Prarodič pěstounem, Rozum a cit
- Konference AMPR (Hejnice, 2010) – Workshop: Co si myslí o své biologické rodině děti vyrůstající v náhradní rodinné péči, Rozum a Cit
- Zpravodaj OS Rozum a Cit (podzim 2009): Mluvme o biologické rodině I. – Tři druhy strachu náhradních rodičů
- Zpravodaj OS Rozum a Cit (léto 2010): Mluvme o biologické rodině II. – Tvorba pozitivní fantazie o biologickém rodiči dítěte
- Dítě ve výchově příbuzných, OS Rozum a Cit (2010), odborná publikace
- Metodické postupy, projekt Antišikana (2006)
- Interní vzdělávací skripta – Umění reflexe aktivit zážitkové pedagogiky, Velký vůz (2009)